

ФОНД РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

**Експертна ініціатива
для розвитку
України**

ФОНД РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

Експертна ініціатива для розвитку України

Фонд розвитку конкурентоспроможності – громадська організація, яка об'єднує провідних українських та міжнародних експертів (юристів, економістів, галузевих експертів), з метою пошуку шляхів вирішення проблем, пов'язаних з обмеженням конкуренції на соціально важливих ринках України.

www.cdf.com.ua

ФОНД РОЗВИТКУ КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ

www.cdf.com.ua

ФРК сприяє захисту та розвитку економічної конкуренції в Україні шляхом:

- Моніторингу та привернення уваги до питань обмеження конкуренції
- Допомоги у вдосконаленні конкуренційного законодавства та правозастосування
- Впровадження правил професійної етики у конкуренції
- Адвокатування конкуренції
- Підвищення прозорості роботи регуляторних органів

Реалізація:

- Виявлення проблем у конкуренції, які призводять до неефективного функціонування ринків в Україні
- Аналіз проблем за допомогою цільових експертних груп
- Надання експертних рекомендацій державним органам щодо відповідних законодавчих та регуляторних реформ

Експертна ініціатива для розвитку України

Адреса

01030, м. Київ

вул. Михайла Коцюбинського, 1

Телефон

+38(044) 221 00 58

Електронна адреса

admin@cdf.com.ua

ЕКСПЕРТНИЙ ВИСНОВОК
про відповідність законодавства щодо ринку необробленої деревини
конкуренційній політиці, законодавству та правозастосуванню в
Україні

ЗМІСТ

	Стор.
I. Основні факти та висновки	3
II. Визначення термінів і скорочення	5
III. Аналіз	7
1. Визначення досліджуваного ринку та стану конкуренції на ньому	7
1.1. Товарні межі ринку	7
1.2. Суб'єкти товарного ринку	7
1.2.1. Продавці	7
1.2.1.2. Визначення стану конкуренції між підприємствами Держлісагентства	10
1.2.2. Покупці	12
1.3. Територіальні (географічні) межі ринку	13
1.4. Заборона експорту	13
1.5. Показники ринкової концентрації	13
1.6. Бар'єри вступу на ринок	15
1.6.1. Адміністративні обмеження	15
1.6.2. Вплив вертикальної інтеграції	16
1.7. Висновок щодо стану конкуренції на ринку	17
2. Спеціальне правове регулювання відносин, пов'язаних із продажем деревини необробленої	17
2.1. Концепція реформування лісового господарства	17
2.2. Положення про проведення аукціонів	18
2.2.1. Обмеження доступу до закупівлі необробленої деревини на аукціоні інших суб'єктів господарювання	18

2.2.2.	Відсутність нормативних обмежень стосовно обсягів деревини, що можуть використовуватися для розвитку матеріально-технічної бази підприємств Держлісагентства, або реалізовуватися для її використання на соціально-економічні потреби	19
2.2.3.	Створення умов, що сприяють вчиненню порушень конкурентного законодавства, через надання можливості підприємствам Держлісагентства реалізації деревини за прямими договорами поза аукціоном за правилами чинного Положення про проведення аукціонів	20
2.2.4.	Визначення підприємствами Держлісагентства (продавцями) організатора аукціонних торгів (біржі) на неконкурентних засадах за умови, коли витрати, пов'язані з організацією таких аукціонів, мають нести покупці	20
2.2.5.	Відмінності між спеціальними умовами організації та проведення аукціонів з продажу необробленої деревини та правовими умовами діяльності товарних бірж	21
2.2.6.1.	Правила (порядок) проведення	21
2.2.6.2.	Склад учасників	22
2.2.6.3.	Формування цін	23
2.2.6.4.	Внески учасників та інші платежі	24
2.2.7.	Формування лотів	25
2.2.8.	Укладення договору купівлі-продажу	26
IV.	Пропозиції щодо удосконалення правового регулювання	27
1.	Забезпечення розвитку конкуренції на ринку деревини необробленої шляхом усунення бар'єрів вступу на цей ринок суб'єктів господарювання приватного сектору економіки	27
2.	Забезпечення розвитку конкуренції на ринку деревини необробленої шляхом створення умов для посилення конкуренції між підприємствами Держлісагентства	28
3.	Забезпечення рівних можливостей доступу суб'єктів господарювання до закупівлі деревної сировини	29

I. ОСНОВНІ ФАКТИ ТА ВИСНОВКИ

1. Окремі положення Лісового кодексу України не відповідають засадам конкурентної політики держави, створюючи непереборні бар'єри вступу на ринок деревини необробленої суб'єктів господарювання приватного сектору економіки. Внаслідок цього підприємства Держлісагентства не зазнають значної конкуренції на ринку деревини необробленої, а також отримують за рахунок ресурсів держави необґрунтовані конкурентні переваги на суміжних ринках, пов'язаних з деревопереробкою, що спотворює конкуренцію на цих суміжних ринках.¹

2. Концепція реформування лісового господарства, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України 18.04.2006 №208, не була реалізована і на сьогодні втратила своє юридичне значення, втім частина її положень є досі актуальними в контексті проблем, пов'язаних з відсутністю та/або неефективністю механізмів державного регулювання ринку деревини необробленої, виявлених під час даного аналізу.

Отже, існує потреба в розробленні нової Концепції, яка б визначала найбільш оптимальні варіанти шляхів і засобів створення належних умов підтримки та розвитку підприємництва і конкуренції на ринку деревини необробленої, з урахуванням вимог конкурентного законодавства України, кращих світових практик, а також основ національної безпеки України^{2,3}.

3. Значна частина приписів Положення про організацію та проведення аукціонів з продажу необробленої деревини, що є єдиним нормативним актом, на підставі якого здійснюється реалізація необробленої деревини, суперечить вимогам конкурентного законодавства та/або створює умови для вчинення порушень правил конкуренції учасниками аукціону, а також пов'язаних з цим корупційних дій з боку посадових осіб товарних бірж та підприємств Держлісагентства. Дії Держлісагентства щодо видання наказу від 19.02.2007 № 42, яким затверджене Положення про проведення аукціонів, містять ознаки порушення у вигляді антиконкурентних дій органу влади, передбачені ст. 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

Отже, необхідно розробити новий нормативний акт, що визначатиме правила реалізації необробленої деревини підприємствами Держлісагентства, з урахуванням пропозицій, викладених в розділі IV цього висновку, зокрема, позитивного досвіду іноземних країн щодо регулювання відносин між продавцями і покупцями на ринку необробленої деревини.

Реалізація вищевказаних пропозицій сприятиме:

- **створенню в Україні проконкурентного середовища на одному із стратегічних ринків держави – ринку деревини необробленої;**
- **розвитку конкуренції на ринках деревообробки;**
- **зниженню рівня корупції у сфері лісового господарства.**

¹ Див. п. 1.6 і п. 1.7 розділу III «Аналіз» та ч. 1 і 2 розділу IV «Пропозиції щодо удосконалення правового регулювання» цього експертного висновку.

² Положеннями ст. 7 і 8 Закону України «Про основи національної безпеки України» встановлений обов'язок усіх державних органів здійснювати прогнозування, своєчасне виявлення, попередження і нейтралізацію загроз національній безпеці, до яких віднесено, зокрема, «неефективність антимонопольної (конкурентної) політики, що ускладнює створення конкурентного середовища в економіці».

³ Див. п. 1 і п. 2.1 розділу III «Аналіз» п. 1.3, 1.4 і 1.5 ч. 1 розділу IV «Пропозиції щодо удосконалення правового регулювання» цього експертного висновку.

Досягнення вищевказаних результатів має забезпечити належний рівень конкурентоспроможності українських підприємств деревообробної та меблевої промисловості, що, у свою чергу, дозволить зняти або суттєво послабити наявні законодавчі обмеження щодо експорту деревини необробленої на світові ринки.

II. ВИЗНАЧЕННЯ ТЕРМІНІВ ТА СКОРОЧЕННЯ

Терміни та скорочення, що вживаються в цьому експертному висновку, мають таке значення:

аукціон⁴ – спосіб продажу необробленої деревини, згідно з яким покупцем визнається учасник аукціону, який запропонував найвищу ціну за необроблену деревину відповідно до умов, визначених цим Положенням про проведення аукціонів (надалі - Положення);

бар'єри вступу на ринок⁵ – обставини, що перешкоджають новим суб'єктам господарювання почати конкурувати на рівних із суб'єктами господарювання, що вже діють на певному товарному ринку;

Держлісагентство – Державне агентство лісових ресурсів України, є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра аграрної політики та продовольства і який реалізує державну політику у сфері лісового та мисливського господарства;⁶

конкурентійне законодавство – законодавство, що ґрунтується на нормах, установлених Конституцією України, і складається із законів України «Про захист економічної конкуренції», «Про Антимонопольний комітет України», «Про захист від недобросовісної конкуренції», «Про державну допомогу суб'єктам господарювання», інших нормативно-правових актів, прийнятих відповідно до цих законів, зокрема, Методики визначення монопольного становища;⁷

законодавство щодо ринку необробленої деревини – Лісовий кодекс України, Положення про проведення аукціонів;

конкурентійна політика – політика держави, спрямована на підтримку і захист економічної конкуренції, розвиток підприємництва і конкуренції, обмеження монополізму в господарській діяльності для забезпечення ефективного функціонування економіки України на основі розвитку конкурентійних відносин;⁸

Концепція реформування лісового господарства – Концепція реформування та розвитку лісового господарства, схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України 18.04.2006 №208;

лісоматеріали⁹ – деревні матеріали, які добуваються шляхом розподілу на частини звалених дерев та деревних колод (уздовж або поперек) для подальшого використання або переробки;

Методика визначення монопольного становища – Методика визначення монопольного (домінуючого) становища суб'єктів господарювання на ринку, затверджена розпорядженням Антимонопольного комітету України від 05.03.2002 № 49-р, яке зареєстроване в Міністерстві юстиції України 01.04.2002 за № 317/6605;

⁴ Визначення терміну відповідно до абз. 2 п. 1.6 Положення про проведення аукціонів.

⁵ Визначення терміну відповідно до п. 1.3 Методики визначення монопольного становища.

⁶ Відповідно до п. 1 Положення про Держлісагентство.

⁷ Відповідно до статті 3 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

⁸ Преамбула і статті 4 Закону України «Про захист економічної конкуренції», ч. 3 ст. 7 Закону України «Про Антимонопольний комітет України».

⁹ Визначення терміну відповідно до статті 1 Закону України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом».

необроблена деревина¹⁰ – деревні матеріали, які здобувають шляхом розподілу на частини звалених дерев та деревних колод для подальшого використання та переробки;

підприємства Держлісагентства – державні підприємства, що є постійними користувачами, здійснюють заготівлю деревини на території України, належать до сфери управління Держлісагентства відповідно до положень Закону України «Про управління об'єктами державної власності»;

Положення про Держлісагентство – Положення про Державне агентство лісових ресурсів України, затверджене постановою Кабінету Міністрів України від 8 жовтня 2014 р. № 521;

Положення про проведення аукціонів (Положення) – Положення про організацію та проведення аукціонів з продажу необробленої деревини, затверджене наказом Державного комітету лісового господарства України 19.02.2007 №42, зареєстрованим в Міністерстві юстиції України 26.02.2007 за № 164/13431;

постійний користувач лісових ресурсів (постійний лісокористувач) – спеціалізоване державне/комунальне лісогосподарське підприємство¹¹, у постійне (безстрокове) користування якого надані ліси на землях державної/комунальної власності для ведення лісового господарства на підставі рішення уповноваженого органу виконавчої влади/органу місцевого самоврядування, згідно з державним актом на право постійного користування земельною ділянкою;¹²

потенційні конкуренти – суб'єкти господарювання, які мають матеріально-технічну базу, кадри, технології тощо, але з різних причин не реалізують ці можливості; нові суб'єкти господарювання, які можуть вступити на ринок;¹³

товарна біржа – суб'єкт господарювання (юридична особа), створений на основі добровільного об'єднання заінтересованих суб'єктів господарювання, який надає послуги в укладенні біржових угод, упорядковує товарообіг і сприяє пов'язаним з ним торговельним операціям.¹⁴

¹⁰ Визначення терміну відповідно до абз. 3 п. 1.6 Положення про проведення аукціонів.

¹¹ Або державне або комунальне підприємство (установа, організація), в яких створено спеціалізований лісогосподарський підрозділ.

¹² Відповідно до ст. 17 Лісового кодексу України.

¹³ Відповідно до п. 9.1 Методики визначення монопольного становища.

¹⁴ Відповідно до ст. 279 Господарського кодексу України.

III. АНАЛІЗ

1. Визначення досліджуваного ринку та стану конкуренції на ньому

1.1. Товарні межі ринку

Товаром, який обертається на ринку, що є предметом даного дослідження, є деревина необроблена згідно з кодом 02.2 СКП¹⁵.

Відповідно до СКП до цієї групи належать такі під категорії продукції:

- лісоматеріали хвойних порід (код 02.20.11);
- лісоматеріали нехвойних порід¹⁶ (коди 02.20.12 і 02.20.13);
- деревина паливна (код 02.20.14).

Деревина необроблена може піддаватись подальшій переробці, зокрема, у лісопилльному та стругальному (пиломатеріали), целюлозно-паперовому виробництві, виробництві будівельних матеріалів і столярних виробів (фанери, шпону, плит, паркету тощо), дерев'яної тари та дерев'яних меблів.

Оброблена деревина використовується в різних галузях промисловості України, зокрема, будівництві, сільському господарстві, транспорті, хімічній індустрії та інших.

Для цілей даного аналізу товарні межі досліджуваного ринку включатимуть лісоматеріали хвойних та нехвойних порід (далі – *ринок деревини необробленої або досліджуваний ринок*)¹⁷.

1.2. Суб'єкти товарного ринку

1.2.1. Продавці¹⁸

Найбільшими лісокористувачами щодо заготівлі деревини та її подальшої реалізації на досліджуваному ринку є спеціалізовані державні лісгосподарські підприємства, як постійні лісокористувачі на землях державної власності. Зазначені суб'єкти господарювання належать до сфери управління Держлісагентства.

Всього в Україні діє 379 лісозаготівельних підприємств, з них 314 – підприємства Держлісагентства, у користуванні яких перебуває 73% земель лісового фонду. Обсяги заготівлі ліквідної деревини¹⁹ підприємствами Держлісагентства становлять майже 83,0% від всіх обсягів її заготівлі в Україні.

Окрім підприємств Держлісагентства постійними користувачами лісових ресурсів на землях державної власності є державні підприємства, що належать до сфери управління Міністерства оборони України, Міністерства екології та природних ресурсів України та Міністерства інфраструктури України. У їх користуванні перебуває до 6% земель лісового фонду.

¹⁵Статистична класифікація продукції.

¹⁶ До нехвойних порід відносяться, зокрема, цінні та рідкісні породи дерев – акація, береза, вишня, груша, горіх, каштан, тис ягідний, черешня, явір, ялівець (ст. 1 «Визначення термінів» Закону України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом»).

¹⁷Оскільки продавцями підкатегорій/різновидів цієї продукції є переважно одні й ті самі суб'єкти господарювання і, при цьому, затверджений єдиний порядок її реалізації (Положення про проведення аукціонів).

¹⁸ Зазначені в цьому пункті показники ґрунтуються на даних за 2015 рік, що наведені в Зеленій книзі «Регулювання ринку деревини», яка підготовлена сектором «Сільське господарство» Офісу ефективного регулювання BRDO (<http://regulation.gov.ua/book/17-reguluvanna-rinku-derevini>).

¹⁹ Деревина, що може бути використана в господарських цілях, зокрема для промислової переробки.

Землі державної власності, які не надані у постійне лісокористування, складають 7% земель лісового фонду.

У постійному користуванні спеціалізованих комунальних лісогосподарських підприємств²⁰ перебуває 13% земель лісового фонду (на землях комунальної власності).

У приватній власності перебуває 1% земель лісового фонду²¹.

Зазначені вище статистичні дані, відомості про обсяги реалізації необробленої деревини, а також обсяги використання такої деревини на власні та інші соціально-економічні потреби продавців, узагальнені в таблиці 1 нижче.

²⁰ З урахуванням комунальних підприємств, в яких створені спеціалізовані лісогосподарські підрозділи.

²¹ Йдеться, переважно, про земельні лісові ділянки в межах розпайованих земель сільськогосподарського призначення. Ст. 12 Лісового кодексу України передбачає можливість набувати у власність замкнені лісові земельні ділянки загальною площею до 5 гектарів у складі селянських, фермерських та інших господарств.

Таблиця 1

Лісозаготівельні підприємства (в розрізі відповідних груп)	Кількість підприємств	Площа використаних земель ліс. фонду	Обсяги заготівлі деревини	Обсяги реалізації/використання деревини
1	2	3	4	5
Підприємства Держлісагентства	314	73%	16,0 млн м ³ (82,9%)	Внутрішній ринок (продаж) – 9,3 млн м ³ (58%), з них: <ul style="list-style-type: none"> через аукціон – 5,6 млн м³ (60%); по прямим договорам – 3,6 млн м³ (40%) Внутрішній ринок (власні та інші соц.-економ. потреби) ²² – 3,1 млн м ³ (19%) Експорт – 3,6 млн м ³ (23%)
Підприємства Міноборони, Мінприроди та Мінінфраструктури	65	6%	3,3 млн м ³ (17,1 %)	Не обліковується
Комунальні підприємства		13%		Внутрішній ринок (продаж) – 1,91 млн м ³ (58%)* Внутрішній ринок (власні потреби) – 0,63 млн м ³ (19%)* Експорт – 0,76 млн м ³ (23%)*
Підприємства приватного сектору економіки		1%		* Екстраполяція відповідних показників підприємств Держлісагентства
Всього:	379	93% ²³	19,3 млн м ³ (100%)	Внутрішній ринок – 14,86 млн м ³ Експорт – 4,44 млн м ³

²²Деревина для забезпечення потреб виробничих деревообробних підрозділів та розвитку матеріально-технічної бази (будівництво, ремонт тощо) підприємств Держлісагентства; деревина, використання якої передбачено колективними договорами, деревина для індивідуального ремонту та будівництва, а також для забезпечення потреб соціальної сфери (відповідно до п.1.1 і 2.1 Положення про проведення аукціонів).

²³ Решта 7% земель лісового фонду перебувають у державній власності і не надані у постійне лісокористування.

Частина підприємств Держлісагентства та інших постійних користувачів мають власні виробничі деревообробні підрозділи. Обсяги переробки деревини підприємствами Держлісагентства можуть становити до 21% від загальних обсягів деревообробки в Україні²⁴.

1.2.1.2. Визначення стану конкуренції між підприємствами Держлісагентства

Підприємства Держлісагентства належать до сфери управління Держлісагентства, яке здійснює щодо них організаційно-господарські повноваження, передбачені Законом України «Про управління об'єктами державної власності» та Положенням про Держлісагентство.

Згідно із Положенням про Держлісагентство одним з основних завдань Держлісагентства є реалізація державної політики у сфері лісового господарства.

Держлісагентство відповідно до покладених на нього завдань здійснює:

- у межах повноважень, передбачених законом, розвиток внутрішнього ринку продукції і послуг лісового господарства;
- заходи щодо забезпечення споживачів деревиною, виробами з неї та іншою продукцією лісового господарства.

Держлісагентство з метою організації своєї діяльності:

- здійснює контроль за використанням фінансових і матеріальних ресурсів, організовує планово-фінансову роботу на підприємствах, що належать до сфери його управління (далі в цьому підпункті – Підприємства);
- здійснює добір кадрів на керівні посади на підприємствах, що належать до сфери його управління.

Голова Держлісагентства утворює, ліквідує, реорганізовує Підприємства, затверджує їх положення (статuti), в установленому порядку призначає на посади та звільняє з посад їх керівників, виконує в межах повноважень, передбачених законом, інші функції з управління об'єктами державної власності, що належать до сфери управління Держлісагентства.

У свою чергу, відповідно до положень ст. 6 Закону України «Про управління об'єктами державної власності» Держлісагентство, як уповноважений орган управління об'єктами державної власності, що належать до сфери його управління, має, зокрема, такі повноваження відповідно до покладених на нього завдань:

- затверджувати статuti (положення) Підприємств та здійснювати контроль за їх дотриманням;
- організовувати і проводити конкурси з визначення керівників Підприємств, призначати на посаду та звільняти з посади керівників Підприємств, укладати і розривати з ними контракти, здійснювати контроль за дотриманням їх вимог (щодо Підприємств, у яких не утворено наглядову раду);
- визначати кандидатури осіб, які представляють інтереси держави в наглядових радах Підприємств (представників держави), забезпечувати їх призначення;
- визначати кандидатури **незалежних** членів наглядових рад у порядку, визначеному Кабінетом Міністрів України, що пропонуються до призначення (обрання) до складу наглядових рад Підприємств, забезпечувати їх призначення;

²⁴Використання необробленої деревини на власні потреби підприємств Держлісагентства - 3,1 млн. м³; Загальні обсяги споживання на внутрішньому ринку - 14,86 млн м³.

- приймати рішення про надання згоди на вчинення Підприємствами господарського зобов'язання, щодо якого є заінтересованість²⁵, та значного господарського зобов'язання²⁶ або про відмову в наданні такої згоди (щодо Підприємств, у яких не утворено наглядову раду);
- затверджувати стратегічні плани розвитку Підприємств та здійснювати контроль за їх виконанням;
- затверджувати річні фінансові та інвестиційні плани, а також інвестиційні плани на середньострокову перспективу (3-5 років) Підприємств та здійснювати контроль за їх виконанням;
- погоджувати Підприємствам договори про спільну діяльність, договори комісії, доручення та управління майном, зміни до них та контролювати виконання умов цих договорів;
- проводити моніторинг фінансової діяльності, зокрема, виконання показників фінансових планів, Підприємств та вживати заходів до поліпшення їх роботи.

Відповідно до ст. 11-4 Закону України «Про управління об'єктами державної власності» до виключної компетенції наглядової ради Підприємства (у разі її утворення) належать, зокрема:

- зазначені вище повноваження Держлісагентства, передбачені щодо Підприємств, у яких не утворено наглядову раду;
- погодження проекту стратегії підприємства, а також проектів інших рішень, пов'язаних з господарською діяльністю підприємства;
- прийняття рішення про тимчасове відсторонення керівника від здійснення повноважень та призначення особи, яка тимчасово виконуватиме повноваження керівника;
- визначення форм контролю за фінансово-господарською діяльністю підприємства;
- забезпечення запобігання, виявлення та врегулювання конфліктів інтересів керівника та членів наглядової ради;
- визначення форм контролю за ефективністю управління підприємством та ефективністю управління ризиками діяльності підприємства;
- здійснення контролю за ефективністю управління державним унітарним підприємством та ініціювання за потреби перед Держлісагентством вжиття відповідних заходів;
- формування антикорупційної політики підприємства та затвердження правил ділової етики.

Постановою Кабінету Міністрів України від 10.03.2017 № 142 затверджені, зокрема, Критерії, відповідно до яких утворення наглядової ради є обов'язковим на державних унітарних підприємствах, а також вимоги до незалежного члена наглядової ради державного унітарного підприємства. Незалежні члени наглядової ради визначаються на конкурсних засадах із залученням до складу комісії з конкурсного відбору представників міжнародних фінансових організацій та дипломатичних установ, професійних консультантів з відбору персоналу, які беруть участь у роботі комісії (за згодою) з правом дорадчого голосу. Незалежним членом наглядової ради не може бути, зокрема, особа, яка є державним службовцем Держлісагентства. Незалежні члени наглядової ради повинні становити більшість від її загального складу.

Означеною постановою Кабінету Міністрів України суб'єктів управління об'єктами державної власності зобов'язано, зокрема, визначити доцільність утворення наглядових рад на державних унітарних підприємствах, утворення яких не є обов'язковим відповідно до встановлених Критеріїв.

²⁵ Ст. 73¹ «Господарське зобов'язання державного унітарного підприємства, щодо вчинення якого є заінтересованість» Господарського кодексу України.

²⁶ Ст. 73² «Значні господарські зобов'язання державного унітарного підприємства» Господарського кодексу України (10 і більше відсотків вартості активів підприємства).

Відомо, що на підприємствах Держлісагенства наглядові ради поки що не утворювались. Отже, директори підприємств Держлісагенства мають право самостійно вирішувати всі питання, пов'язані з господарською діяльністю відповідного підприємства, за винятком тих, що віднесені до компетенції Держлісагенства відповідно до закону.

Відповідно до означених вище положень законодавства, Держлісагентство наділене повноваженнями, які, з огляду на невирішення питання про утворення наглядових рад, до складу яких входять незалежні члени, забезпечують йому вирішальний вплив на формування складу органів управління підприємств Держлісагенства (директор) та, як убачається, фактичну можливість відчутно впливати на рішення стосовно визначення господарської діяльності Підприємств на ринку деревини необробленої.²⁷

Таким чином, відносини між Держлісагентством та підприємствами, що належать до сфери його управління, значною мірою, подібні до відносин контролю-підпорядкування²⁸, що виникають між материнськими та дочірніми компаніями у приватному секторі економіки.

Відповідно до конкурентного законодавства при визначенні відносин контролю має значення, зокрема, з'ясування практики господарських операцій, яка б спростовувала чи підтверджувала наявність саме вирішального впливу (контролю) Держлісагенства на господарську діяльність підприємств Держлісагенства, що, у свою чергу, давало б підстави визначити підприємства Держлісагенства єдиним суб'єктом господарювання (тобто, групою суб'єктів господарювання між якими відсутня конкуренція). Втім, такі обставини можуть бути підтвержені лише за результатами відповідного антимонопольного розслідування, проведеного у зв'язку із розглядом Антимонопольним комітетом України відповідних справ про порушення конкурентного законодавства. З публічно доступних джерел інформації не виявлено випадків з практики АМКУ, коли б підприємства Держлісагенства визнавались єдиним суб'єктом господарювання.

Отже, враховуючи, що 1) організаційно-господарські повноваження, передбачені Законом України «Про управління об'єктами державної власності» забезпечують можливість уповноваженому органу впливати на господарську діяльність підприємств, що належать до сфери його управління, 2) Держлісагентство є єдиним органом, що реалізує такі повноваження щодо усіх підприємств Держлісагенства, 3) на підприємствах Держлісагенства не утворені наглядові ради, до складу яких входять незалежні члени, 4) відсутність публічно доступних рішень Антимонопольного комітету України про визнання підприємств Держлісагенства єдиним суб'єктом господарювання (тобто, групою суб'єктів господарювання між якими відсутня конкуренція), **під час даного аналізу слід виходити з того, що стосовно деревини необробленої між підприємствами Держлісагенства є лише незначна конкуренція в розумінні конкурентного законодавства**²⁹.

1.2.2. Покупці

Основними покупцями деревини необробленої є виробники пиломатеріалів, фанери та шпону, будматеріалів, целюлози, а також експортери деревини. Названі групи суб'єктів господарювання діють на різних товарних ринках, пов'язаних з деревообробкою, що є суміжними до ринку деревини необробленої.

²⁷ Абз. 4 ст. 1 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

²⁸ Ст. 126 Господарського кодексу України.

²⁹ Ч. 4 ст. 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

1.3. Територіальні (географічні) межі ринку³⁰

Законами України не встановлені заборони чи обмеження на переміщення або реалізацію деревини необробленої з одного регіону країни в інший регіон. Водночас, рівень транспортних витрат, пов'язаних з доставкою деревини зі складу продавця до місця її подальшої переробки у іншому регіоні України може перевищувати 10% аукціонної ціни необробленої деревини. Відповідно до загальновизнаних підходів ця обставина може свідчити про необхідність сегментації досліджуваного ринку за територіальним принципом та визначення окремих регіональних ринків³¹ деревини необробленої в розумінні конкурентного законодавства.

Втім, з огляду на територіальний принцип діяльності підприємств Держлісагентства щодо заготівлі деревини, які є найбільшими лісокористувачами в Україні та забезпечують майже 83% від обсягів усієї заготівлі деревини, слід виходити з того, що умови обороту деревини необробленої (ціни, співвідношення попиту та пропозиції тощо) в межах різних регіонів України (або принаймні більшості з них) суттєво не відрізняються.

Отже, для цілей даного аналізу територіальними (географічними) межами досліджуваного ринку визнаватиметься територія України (загальнодержавний ринок). Причому, оскільки обсяги ввезення (імпорту) деревини необробленої в Україну з інших країн є незначними, порівняно із загальним обсягом її реалізації в Україні, то за показником ступеня відкритості загальнодержавного ринку деревини необробленої щодо міжнародної торгівлі він не потребує додаткового дослідження щодо впливу закордонних продавців, постачальників, виробників на становище українських суб'єктів господарювання (продавців) на цьому ринку.

1.4. Заборона експорту

Відповідно до вимог Закону України від 08.09.2005 №2860-IV «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів у необробленому вигляді» запроваджена тимчасова заборона експорту лісоматеріалів у необробленому вигляді строком на 10 років (деревних порід, крім сосни, – з 1 листопада 2015 року; деревних порід сосни – з 1 січня 2017 року). Метою запровадження такої заборони є «відновлення деревообробної та меблевої промисловості в Україні, створення робочих місць, переорієнтації експорту з деревної сировини на продукцію більш широкого ступеня обробки».³²

Сама собою така заборона не може негативно вплинути на економічну конкуренцію на території України і не суперечить засадам конкурентної політики.

1.5. Показники ринкової концентрації

Відповідно до загальновизнаних підходів, показники ринкової концентрації визначаються на підставі даних про індивідуальні ринкові частки всіх незалежних (не

³⁰Гл. 6 Методики визначення монопольного становища.

³¹ Ринок товару, територіальні межі якого охоплюють територію однієї області, міста, кількох областей або окремих частин території України (відповідно до визначення терміну «регіональний ринок товару» згідно з п. 1.3 Методики визначення монопольного становища).

³²Відповідно до пояснювальної записки до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про особливості державного регулювання діяльності суб'єктів підприємницької діяльності, пов'язаної з реалізацією та експортом лісоматеріалів» (щодо мораторію на експорт лісо- та пиломатеріалів у необробленому вигляді)» (реєстр. №1362 від 10.12.2014 р.)

пов'язаних відносинами контролю) суб'єктів задіяного ринку (продавців), що розраховуються виходячи з обсягів реалізації відповідних товарів такими суб'єктами.

Втім, через недоступність даних про індивідуальні обсяги реалізації продавцями деревини необробленої, показники ринкової концентрації можуть бути визначені лише на підставі даних про частки площі земель, що перебувають у власності або постійному користуванні суб'єктів господарювання (методом екстраполяції), в розрізі кожної групи продавців, а саме:

Підприємства Держлісагентства – 73%;
 Комунальні підприємства – 6%;
 Підприємства Міноборони, Мінприроди та Мінінфраструктури – 13%;
 Суб'єкти господарювання приватного сектору економіки – 1%.

Звертаємо увагу, що характеристика типу ринкової структури, отримана на підставі зазначених даних, з урахуванням висновків про існування лише незначної конкуренції між підприємствами Держлісагентства (див. п. 1.2.1.2), є лише орієнтованою оцінкою стану конкурентного середовища на ринку деревини необробленої.

Таблиця 2

Показники ринкової концентрації

Назва показника	Оцінка значень показників	Характеристика типу ринкової структури
1. Частки суб'єктів господарювання на ринку (P_j)	розподіл P_j нерівномірний	високо або помірно концентрований ринок (орієнтована оцінка)
2. Коеф. ринкової концентрації (CR) (сукупна частка найбільших суб'єктів господарювання на ринку)	$70\% < CR < 100\%$	висококонцентрований ринок (орієнтована оцінка)
3. Індекс Герфиндаля – Гиршмана (ННІ) (сума квадратів часток усіх суб'єктів господарювання на ринку)	$2000 < ННІ < 10000$	висококонцентрований ринок (орієнтована оцінка)
Підсумкова оцінка		Висококонцентрований ринок (орієнтована оцінка)

1.6. 'єри вступу на ринок

1.6.1. дміністративні обмеження

Постійні лісокористувачі (державні та комунальні підприємства) мають виключне право на заготівлю деревини на землях державної та комунальної власності, а також право власності на заготовлену ними деревину та доходи від її реалізації.³³

Заготівля деревини здійснюється у порядку спеціального використання лісових ресурсів в межах лісових ділянок, виділених для цієї мети, на підставі спеціального дозволу на заготівлю деревини (лісорубного квитка³⁴).³⁵

Таблиця 3

Підстави для здійснення заготівлі	Суб'єкти видачі лісорубного квитка	Суб'єкти проведення заготівлі
Рубки головного користування(44%)³⁶		
Використання лісових ресурсів у порядку рубок головного користування	Держлісагентство ³⁷	Власники лісів і постійні лісокористувачі (державні та комунальні підприємства) ³⁸
Інші рубки(56%)		
Під час здійснення заходів щодо поліпшення якісного складу лісів (рубки догляду за лісом, санітарні рубки, лісовідновні рубки тощо) ³⁹	Власники лісів,	Власники лісів,
Під час розчищення лісових ділянок у зв'язку з будівництвом гідровузлів, трубопроводів, шляхів тощо ⁴²	Постійні лісокористувачі (державні та комунальні підприємства) ⁴⁰	Постійні лісокористувачі (державні та комунальні підприємства) ⁴¹

³³ Ст. 19 Лісового кодексу України.

³⁴ Лісорубний квиток видається на підставі розрахункової лісосіки, що затверджується Міністерством екології та природних ресурсів України, за погодженням із Держлісагентством. Розрахункова лісосіка – щорічна науково обґрунтована норма заготівлі деревини в порядку рубок головного користування, яка затверджується для кожного власника, постійного користувача лісів окремо за групами порід, виходячи з принципів безперервності та не виснажливості використання лісових ресурсів. Пропозиції та відповідні обґрунтування щодо розрахункової лісосіки готуються лісовпорядними організаціями. Заготівля деревини в порядку рубок головного користування в розмірах, що перевищують розрахункову лісосіку, забороняється. (Ст. 43 і 71 Лісового кодексу України; п. 2 і 3 Порядку видачі спеціальних дозволів на використання лісових ресурсів, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 травня 2007 р. № 761).

³⁵ Ст. 67-70 Лісового кодексу України.

³⁶ Рубки головного користування проводяться з метою заготівлі деревини у стиглих та перестійних лісових насадженнях, в основу яких покладено дотримання принципів безперервного, невиснажливого і раціонального використання лісових ресурсів, збереження умов відтворення високопродуктивних стійких деревостанів, їх екологічних та інших корисних властивостей (Ст. 43, абз. 1-3 ст. 70 Лісового кодексу України).

³⁷ Ч. 2 ст. 69 Лісового кодексу України.

³⁸ Ч. 8 ст. 70 Лісового кодексу України.

³⁹ Абз. 4 ст. 70 і ст. 84 Лісового кодексу України.

⁴⁰ Ч. 5 ст. 69 Лісового кодексу України.

⁴¹ Ч. 8 ст. 70 Лісового кодексу України.

⁴² Абз. 4 ст. 70 Лісового кодексу України.

Порядок заготівлі деревини та видачі лісорубного квитка для рубок головного користування встановлений постановою Кабінету Міністрів України від 23.05.2007 №761 «Про врегулювання питань щодо спеціального використання лісових ресурсів» відповідно до положень ч. 6 ст. 69 Лісового кодексу України. При цьому, Кабінет Міністрів України не затверджував порядку видачі лісорубного квитка для проведення інших рубок. Таким чином, щодо інших рубок (крім рубок головного користування), суб'єктами видачі лісорубного квитка та здійснення на його підставі заготівлі деревини є одні й ті ж особи, а саме: відповідні власники лісів або постійні лісокористувачі (державні та комунальні підприємства).

Отже, відповідно до положень лісового законодавства України **суб'єкти господарювання приватного сектора економіки позбавлені можливості здійснювати заготівлю деревини** в лісах на землях державної та комунальної власності. Такі обмеження не відповідають меті та засадам конкурентної політики та мають **негативний вплив на стан конкуренції на ринку деревини необробленої**.

Поєднання постійними лісокористувачами (державними та комунальними підприємствам) **господарської, дозвільної і наглядових функцій у зв'язку з видачею лісорубного квитка для проведення інших рубок** (крім рубок головного користування) створює умови для проведення незаконних рубок, тіньового обігу деревини тощо, і через це спричиняє **спотворення конкуренції на ринку деревини необробленої** та завдає значних збитків державі. Необхідність розмежування зазначених функцій стане ще більш важливою у разі законодавчого врегулювання питання щодо **забезпечення суб'єктам господарювання приватного сектора економіки можливості здійснювати заготівлю деревини в лісах на землях державної та комунальної власності**.⁴³

1.6.2. вертикальної інтеграції

Згідно з даними, що наведені в п. 1.2.1 цього експертного висновку, підприємства Держлісагентства мають значні сукупні частки на вертикально суміжних ринках: деревини необробленої (до 83%) та деревопереробки (до 21%). Така вертикальна інтеграція може використовуватися для витіснення конкурентів з ринків деревообробки, а також для створення перешкод вступу на ці ринки нових суб'єктів господарювання (потенційних конкурентів), зокрема, через встановлення завищених цін реалізації деревини необробленої або відмови у продажі деревини.

Вимоги п. 2.1 Положення про проведення аукціонів, в частині визначення обов'язку для підприємств Держлісагентства виставляти на аукціон всю необроблену деревину в обсязі її квартальної заготівлі, дозволяють значною мірою обмежити можливість неправомірного використання фактору вертикальної інтегрованості підприємств Держлісагентства.

Водночас, згідно з приписами названого пункту Положення, на аукціон не виставляється, зокрема, деревина для забезпечення потреб деревообробних підрозділів підприємств Держлісагентства. Отже, аукціонна ціна на необроблену деревину є вищою від вартості деревної сировини, що включається у собівартість продуктів переробки деревообробних підрозділів підприємств Держлісагентства⁴⁴.

⁴³Ст. 16 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

⁴⁴ Оскільки під час визначення мінімальної ціни, що вказується у пропозиції з продажу необробленої деревини, продавець враховує певний норматив рентабельності.

Таким чином, підприємства Держлісагентства в особі своїх деревообробних підрозділів **отримують переваги у конкуренції** щодо конкурентів, які діють на ринках, пов'язаних з деревопереробкою (пиломатеріалів, фанери та шпону, будматеріалів, целюлози тощо), оскільки останні не мають можливості використовувати переваги вертикальної інтеграції через існування неподоланих адміністративних обмежень вступу на ринок деревини необробленої нових суб'єктів господарювання⁴⁵. Такі переваги зумовлені підтримкою підприємств Держлісагентства за рахунок ресурсів держави, **що спотворює конкуренцію на ринках, пов'язаних з деревопереробкою** (пиломатеріалів, фанери та шпону, будматеріалів, целюлози тощо). Як убачається зі змісту положень Закону України «Про державну допомогу суб'єктам господарювання»⁴⁶, який набрав чинності 2 серпня 2017 року, **надання у постійне (безстрокове) користування підприємств Держлісагентства лісів на землях державної власності** для ведення лісового господарства на підставі рішення уповноваженого органу виконавчої влади, **може вважатися однією з форм реалізації державної допомоги, що підлягає перегляду на предмет її допустимості для конкуренції в установленому цим Законом порядку**. У разі визнання Антимонопольним комітетом України чинної державної допомоги такою, що не може більше вважатися допустимою для конкуренції, Антимонопольним комітетом України приймається рішення щодо припинення виконання державної допомоги, а у разі визнання нової державної допомоги незаконною (за умови перевищення визначених законом порогових показників), приймається рішення про повернення незаконної державної допомоги, зокрема, шляхом перерахування коштів та/або вчинення інших дій, що забезпечують повернення сукупного обсягу незаконної державної допомоги.

1.7. Висновок щодо стану конкуренції на ринку

Враховуючи, що(1) між підприємствами Держлісагентства є лише незначна конкуренція⁴⁷, (2) існують непереборні бар'єри вступу на ринок суб'єктів господарювання⁴⁸, (3) сукупна ринкова частка підприємств Держлісагентства достовірно перевищує 35%, – ринок деревини необробленої визначається як **ринку з незначною конкуренцією**.

2. Спеціальне правове регулювання відносин, пов'язаних із продажем деревини необробленої

2.1. . Концепція реформування лісового господарства

Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 18.04.2006 №208-р схвалено Концепцію реформування та розвитку лісового господарства. Як убачається зі змісту п. 2 вказаного розпорядження, Концепція була розроблена у зв'язку із реалізацією Державної програми «Ліси України» на 2002-2015 роки, що була затверджена постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2002 р. № 581 на виконання положень Закону України «Про державні цільові програми». Згодом постанова КМУ від 29 квітня 2002 р. № 581 була визнана такою, що втратила чинність через затвердження згідно з постановою КМУ від 16 вересня 2009 р. № 977 Державної цільової програми «Ліси України» на 2010-2015 роки.

Таким чином, на сьогодні Концепція реформування та розвитку лісового господарства втратила своє юридичне значення.

⁴⁵П. 1.6.1 цього висновку.

⁴⁶ П. 1, 6 і 16 ч. 1 ст. 1, ст. 4 Закону.

⁴⁷ П. 1.2.1 цього висновку.

⁴⁸ П. 1.6 цього висновку.

Водночас, частина її положень є актуальними в контексті даного аналізу, зокрема, щодо:

- 1) визнання недоцільним поєднання лісгосподарськими підприємствами функцій з ведення лісового господарства та переробки деревини;
- 2) поступової реструктуризації неефективних лісгосподарських підприємств шляхом їх відокремлення і створення деревообробних державних підприємств (філіалів) та реалізації їм деревини на ринкових умовах;
- 3) запровадження порядку реалізації заготовленої деревини на конкурсних засадах через аукціони і торги для формування прозорого ринку деревини;
- 4) створення конкурентних засад надання послуг лісовому господарству;
- 5) визначення заготівлі деревини як кінцевої фази ведення лісового господарства.

Варто звернути увагу, що положення позиції(2) щодо необхідності реструктуризації лише «неефективних» підприємств не повністю вирішує проблему, що впливає з позиції (1) про недоцільність поєднання лісгосподарськими підприємствами функцій з ведення лісового господарства та переробки деревини.

2.2. Положення про проведення аукціонів

Згідно із Положенням про Держлісагентство, до його компетенції відноситься, зокрема, вжиття заходів щодо забезпечення споживачів деревиною, виробами з неї та іншою продукцією лісового господарства, у зв'язку з реалізацією державної політики у сфері лісового господарства.

Положення про проведення аукціонів є єдиним спеціальним нормативним актом, на підставі якого здійснюється реалізація деревини необробленої.⁴⁹ Як впливає з преамбули наказу Державного комітету лісового господарства України від 19.02.2007 №42, Положення про проведення аукціонів затверджене з метою «вдосконалення організації роботи з реалізації необробленої деревини в країні, створення прозорого механізму ціноутворення, розвитку конкурентних засад у торгівлі деревиною, для забезпечення нею зростаючих потреб вітчизняних деревообробних підприємств, установ, організацій та населення».

Згідно з приписами Положення, реалізація необробленої деревини всіма постійними лісокористувачами (підприємствами Держлісагентства) здійснюється через аукціони з продажу необробленої деревини на біржі.

2.2.1. Обмеження доступу до закупівлі необробленої деревини на аукціоні інших суб'єктів господарювання

Участь у торгах можуть брати суб'єкти господарювання – резиденти України, незалежно від форми власності, що займаються переробкою деревини та придбавають її для забезпечення потреб власного деревообробного виробництва. У свою чергу, участь у спеціалізованих торгах з реалізації технологічної сировини, балансів та сировини для виготовлення лущеного шпону можуть брати лише суб'єкти господарювання, які мають власне плитне, фанерне та целюлозно-паперове виробництво. Для участі в аукціоні покушці повинні надавати довідку щодо обсягу фактично переробленої деревини за попередній квартал, якою покупець засвідчує, що

⁴⁹ На сьогодні повноваженнями щодо здійснення нормативно-правового регулювання питань, пов'язаних із забезпеченням формування та реалізації державної політики у сфері лісового господарства, наділене Міністерство аграрної політики та продовольства України (відповідно до Положення про Міністерство аграрної політики та продовольства України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 25 листопада 2015 р. № 1119).

попередньо придбана деревина використовувалась для потреб його власного деревообробного виробництва.⁵⁰

На аукціон виставляється вся необроблена деревина в обсязі її кварталної заготівлі. Аукціони проводяться один раз на квартал, а вся нереалізована на аукціонах деревина в результаті продається по прямим договорам будь-яким особам, зокрема, експортерам та торгівельним компаніям для подальшого перепродажу.⁵¹

Отже, наведені вище приписи Положення про проведення аукціонів надають окремим групам суб'єктів господарювання переваги у їх доступі до закупівлі необробленої деревини, дискримінуючи інших суб'єктів господарювання. Водночас, заборона доступу до закупівлі необробленої деревини на аукціоні суб'єктам господарювання, що придбавають її не для потреб власного деревообробного виробництва⁵², не передбачена законами України і **не відповідає засадам конкурентної політики** в частині забезпечення державою підтримки розвитку підприємництва і конкуренції.

У свою чергу, приписи Положення, відповідно до яких брати участь у торгах на біржі мають можливість лише суб'єкти господарювання, що вже фактично займаються переробкою деревини, перешкоджають доступу до закупівлі сировини новим суб'єктам господарювання, таким чином створюючи бар'єри доступу потенційних конкурентів на відповідні товарні ринки, пов'язані з деревообробкою. Отже, **дії Держлісагентства щодо видання наказу від 19.02.2007 № 42**, яким затверджене Положення про проведення аукціонів, **містять ознаки порушення у вигляді антиконкурентних дій органу влади**, передбачені ст. 15 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

2.2.2. Відсутність нормативних обмежень стосовно обсягів деревини, що може використовуватися для розвитку матеріально-технічної бази підприємств Держлісагентства, або реалізовуватися для її використання на соціально-економічні потреби.

Положенням встановлено, що на продаж через аукціон не виставляється:

- 1) деревина для розвитку матеріально-технічної бази (будівництво, ремонт тощо) постійних лісокористувачів відповідно до затверджених кошторисів;
- 2) деревина, використання якої передбачено колективними договорами (продаж власним працівникам);
- 3) деревина для індивідуального ремонту та будівництва згідно з поданими заявами (продаж громадянам);
- 4) деревина для забезпечення потреб соціальної сфери (шкіл, будинків культури, лікарень тощо).⁵³

Причому, Положенням не встановлені обмеження щодо обсягів необробленої деревини, що може використовуватися/реалізовуватися на зазначені потреби, а також не визначений порядок встановлення цін у випадках такої реалізації. Відсутність вказаних обмежень створює передумови для корупційних дій та зловживань з боку задіяних посадових осіб підприємств Держлісагентства та Держлісагентства, що можуть проявлятися, зокрема, у вигляді тіньового обігу деревини, зменшенні обсягів деревини, що реалізується на конкурентних засадах через аукціонні торги. У свою

⁵⁰ П. 1.3, 1.4, 1.6 і 2.13 Положення про проведення аукціонів.

⁵¹ П. 1.2, 1.3, 2.1, Положення про проведення аукціонів.

⁵² До прикладу суб'єкти господарювання, що займаються роздрібною або оптовою торгівлею деревиною. Вони мають можливість придбати деревину лише по прямим договорам за цінами, не нижчими від тих, що склались на останньому аукціоні.

⁵³ П.1.1 і 2.1 Положення про проведення аукціонів.

чергу, проблеми із забезпеченням деревною сировиною можуть спонукати осіб, що бажають придбати деревину на аукціоні, до змови, розподілу лотів в рівній кількості між собою за стартовими цінами та вчинення інших порушень у вигляді **антиконкурентних узгоджених дій (картельних змов) суб'єктів господарювання, які стосуються спотворення результатів аукціону**⁵⁴.

2.2.3. Створення умов, що сприяють вчиненню порушень конкурентного законодавства, через надання можливості підприємствам Держлісагентства реалізації деревини по прямим договорам поза аукціоном за правилами чинного Положення про проведення аукціонів.

Деревина, що не реалізована на товарних біржах, може реалізовуватися підприємствами Держлісагентства по прямим договорам за цінами, не нижчими від тих, що склались на останньому аукціоні.⁵⁵ Причому, Положення не містить вказівок про те, які саме аукціонні ціни мають враховуватися при укладенні прямих договорів, зокрема, у випадках зняття відповідних лотів з торгів чи відсутності покупців, що бажають придбати лоти за стартовою (мінімальною) ціною.

Отже, наведені приписи Положення **створюють умови для вчинення антиконкурентних узгоджених дій учасників аукціонних торгів (покупців) та корупційних дій посадових осіб продавців та організатора аукціону**, які полягають у змові зазначених осіб щодо збільшення обсягів реалізації необробленої деревини по прямим договорам за заниженими цінами.

2.2.4. Визначення підприємствами Держлісагентства (продавцями) організатора аукціонних торгів (біржі) на неконкурентних засадах за умови, коли витрати, пов'язані з організацією таких аукціонів, мають нести покупці

Реалізація необробленої деревини здійснюється через аукціони на базі товарних бірж (організаторів аукціону), розташованих в обласних центрах і створених відповідно до Закону України «Про товарну біржу» та Господарського кодексу України. Вибір організатора аукціону (біржі) здійснюється на розсуд продавців – підприємств Держлісагентства; перевага має надаватися біржам, що відповідають, зокрема, таким вимогам: 1) загальний досвід роботи не менше ніж 5 років; 2) є кваліфіковані спеціалісти; 3) не мають кредиторської заборгованості. Продавець (підприємство Держлісагентства) укладає з обраною ним біржею договір про проведення аукціону з продажу необробленої деревини.⁵⁶

Тобто, відповідно до Положення про проведення аукціонів підприємства Держлісагентства (продавці) мають можливість обирати організатора торгів (біржу) на неконкурентних засадах та без урахування інтересів покупців, зокрема, щодо встановлених біржею розмірів та загального обсягу платежів (комісійного збору тощо), пов'язаних з організацією аукціонів, за умови, коли обов'язок оплати таких платежів покладається на покупців. Внаслідок цього, підприємства Держлісагентства можуть обрати біржу, що має значно вищі розміри винагороди та інших платежів, пов'язаних з організацією аукціону, порівняно з іншими можливими організаторами торгів, які відповідно до законодавства також мають право проводити торги (аукціони).

⁵⁴ П. 4 ч. 2 ст. 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

⁵⁵ П. 1.5. Положення про проведення аукціонів.

⁵⁶ П. 1.3, 1.6 і 3.2 Положення про проведення аукціонів.

Отже, відсутність у Положенні приписів, які б забезпечували конкурентні засади вибору організатора торгів (товарної біржі), з урахуванням балансу інтересів всіх учасників аукціону (покупців, продавців), може призводити до ущемлення інтересів покупців необробленої деревини (учасників аукціону).

2.2.5. Відмінності між спеціальними умовами організації та проведення аукціонів з продажу необробленої деревини та правовими умовами діяльності товарних бірж

Умови організації та проведення аукціону з продажу необробленої деревини, встановлені Положенням, суттєво відрізняються від правових умов діяльності товарних бірж, встановлених Законом України «Про товарну біржу» та § 4 «Біржова торгівля» глави 30 Господарського кодексу України.

Основні відмінності в таких умовах, а також можливі негативні наслідки для конкуренції, пов'язані з ними, наведені в таблиці 4.

Таблиця 4

<p style="text-align: center;">Аукціон (відповідно до Положення)</p>	<p style="text-align: center;">Біржові торги (відповідно до ЗУ «Про товарну біржу» та ГК України)</p>
<p>2.2.6.1. Правила (порядок) проведення</p>	
<p>Організатор аукціону (біржа) організовує та проводить аукціони відповідно до чинного законодавства та <i>правил біржової торгівлі</i>. <i>Регламент проведення аукціону</i> розробляється біржею.⁵⁷</p> <p>Причому, Положенням не визначений порядок погодження та затвердження зазначеного Регламенту, а також перелік питань, які він має врегулювати (крім установлення кроку аукціону⁵⁸).</p> <p>У пропозиції продавця зазначаються кількість деревини, її якісні характеристики і мінімальна ціна (за 1 метр кубічний) в розрізі лотів.⁵⁹</p> <p>У повідомленні, що оприлюднюється біржею для інформування покупців, вказується, зокрема, початковий рівень ціни лота, умови поставки (франко склад покупця), строки поставки, розмір і</p>	<p>Біржові торги проводяться у торговельних залах біржі у порядку, визначеному <i>Правилами біржової торгівлі</i>, затвердженими загальними зборами членів біржі або органом, ними уповноваженим; Правила біржової торгівлі є обов'язковими для всіх учасників торгів.</p> <p>У правилах біржової торгівлі визначається:</p> <ul style="list-style-type: none"> - строк та місце проведення біржових операцій; - склад учасників біржових торгів і сукупність вимог, що ставляться до них; - порядок здійснення та реєстрації біржових операцій; - порядок визначення та розмір плати за користування послугами біржі; - відповідальність учасників за невиконання або неналежне виконання правил біржової торгівлі; - інші положення, встановлені

⁵⁷ П. 2.19 і 3.1 Положення.

⁵⁸Крок аукціону – величина, на яку змінюється вартість лота під час проведення аукціону (абз. 9 п. 1.6 Положення).

⁵⁹Абз. 8 п. 1.6, п. 2.5 Положення.

<p>термін перерахування гарантійного внеску на рахунок організатора торгів.⁶⁰ Причому, порядок визначення початкового рівня ціни лота Положенням не встановлений.</p> <p>Біржа відповідно до чинного законодавства та правил біржової торгівлі:</p> <ul style="list-style-type: none"> - реєструє учасників аукціону (тобто, продавців і покупців) в день його проведення і видає покупцям аукціонні картки з номером; - оформляє <i>аукціонне свідоцтво</i> за підсумками проведення аукціонів, яке є підставою для укладання договору купівлі-продажу між продавцем та покупцем; - реєструє укладені договори купівлі-продажу необробленої деревини. 	<p>органами управління біржі.⁶¹</p>
<p style="text-align: center;"><i>Коментарі щодо можливих наслідків для конкуренції</i></p> <p>Положення не передбачає:</p> <ol style="list-style-type: none"> (1) необхідності врахування його вимог щодо проведення аукціонів безпосередньо в Регламенті проведенні аукціону; (2) способів перевірки підприємствами Держлісагентства чи Держлісагентством відповідності змісту Регламенту, розробленого організатором аукціону (біржею), вимогам Положення та конкурційного законодавства. <p>Така невизначеність може спричинити включення до регламентів правил, що суперечать Положенню та створюють умови для зловживання організаторами аукціону (біржами) правами передбаченими Законами України «Про товарну біржу» та § 4 «Біржова торгівля» глави 30 Господарського кодексу України.</p> <p>Антиконкурентні наслідки цього наведені в наступних пунктах 2.2.6.2 – 2.2.6.4.</p>	
<p>2.2.6.2. Склад учасників</p>	
<p><i>Продавець</i> – підприємство Держлісагентства <i>Покупець</i> – суб'єкт господарської діяльності незалежно від форми власності, резидент України, який бажає придбати необроблену деревину для забезпечення потреб власного деревообробного виробництва відповідно до умов аукціону від свого імені.⁶²</p>	<p>Лише <i>члени біржі</i>⁶³ або <i>брокери</i> (представники членів біржі)⁶⁴. Причому, членами товарної біржі не можуть бути органи державної влади та органи місцевого самоврядування, а також державні і комунальні підприємства, установи та організації, що повністю або частково утримуються за рахунок Державного бюджету України або місцевих бюджетів. Тобто,</p>

⁶⁰ П. 2.8 Положення.

⁶¹ Ст. 17 Закону України «Про товарну біржу».

⁶² Абз. 5-7 п. 1.6 Положення

⁶³ Засновники товарної біржі, а також прийняті до її складу згідно із статутом біржі вітчизняні та іноземні юридичні і фізичні особи.

⁶⁴ Громадяни, зареєстровані на біржі для виконання доручень членів біржі щодо здійснення біржових операцій.

	Держлісагентство та підприємства Держлісагентства не можуть бути членами біржі та, відповідно, учасниками біржових торгів (продавцями).
<p align="center"><i>Коментарі щодо можливих наслідків для конкуренції</i></p> <p>Через відмінності у складі учасників аукціону/торгів створюються умови для недопущення біржею до участі в торгах тих учасників (покупців), які не є членами біржі, внаслідок чого обмежуються інтереси цих суб'єктів господарювання шляхом створення їм несприятливих умов діяльності порівняно з їх конкурентами. Такі дії бірж можуть мати негативний вплив на конкуренцію на ринках, пов'язаних з деревопереробкою.</p>	
<p align="center">2.2.6.3. Формування цін</p>	
<p>Ціни формуються вільно; нікому з учасників аукціону переваги щодо розміру ціни не надаються.⁶⁵ У пропозиції учасника аукціону продавець має зазначитись мінімальна ціна (на 1 м³), у повідомленні біржі – початковий рівень ціни лота.⁶⁶ Покупцем-переможцем визнається учасник аукціону, що запропонував найвищу ціну.⁶⁷ Якщо лот залишився непридбаним, за пропозицією продавця (його уповноваженої особи) вартість цього лота може бути знижена відповідно до кроку аукціону і він в цей самий день виставляється на аукціонні торги за новою ціною.</p>	<p>Товарна біржа зобов'язана регулювати ціни на підставі співвідношення попиту та пропозиції на товари, що допускаються до обігу на біржі, зокрема, через зупинення на деякий час біржової торгівлі, якщо ціни біржових угод протягом дня відхиляються більше ніж на визначений біржовим комітетом (радою біржі) розмір⁶⁸.</p>
<p align="center"><i>Коментарі щодо можливих наслідків для конкуренції</i></p> <p>Передбачене положеннями законодавства про біржову торгівлю право біржі зупиняти на деякий час торги через перевищення ціни пропозиції учасника певної граничної межі випливає з мети здійснення торговельно-біржової діяльності – «організація та регулювання торгівлі»⁶⁹. В той час як зі змісту приписів Положення випливає, що передбачені ним аукціони проводяться «на базі» біржі, що має забезпечити організацію та проведення аукціону з продажу необробленої деревини саме відповідно до умов, визначених Положенням.⁷⁰ Тобто, метою залучення біржі до організації та проведення аукціонів з продажу необробленої деревини не є регулювання торгівлі цим товаром.</p> <p>На практиці, недостатня визначеність приписів Положення, а також їх суперечливість з положеннями законодавства про біржову торгівлю, спричиняють ситуації, коли аукціонні торги необробленою деревиною відповідно до регламенту зупиняються (лот знімається з торгів) через відхилення ціни пропозиції учасника (покупця) більше ніж на визначений біржовим комітетом (радою біржі) розмір.</p>	

⁶⁵ П. 2.9 Положення.

⁶⁶ Абз. 8 п. 1.6, п. 2.8 Положення.

⁶⁷ Абз. 2 п. 1.6 Положення.

⁶⁸ Ст. 3 і 4 Закону України «Про товарну біржу».

⁶⁹ Ч. 1 ст. 278 Господарського кодексу України.

⁷⁰ П. 1.3 і 3.1 Положення.

При цьому, учасник, який спричинив «необґрунтоване зростання ціни по торгу» не допускається до «переторгів» по відповідному лоту.⁷¹

Отже, зумовлена неналежною правовою визначеністю можливість застосування до аукціонів з продажу деревини приписів законодавства про біржову торгівлю, які стосуються регулювання біржової торгівлі, **створює умови для «антиконкурентно-корупційних» змов**, які стосуються спотворення результатів аукціону, за участю ліцитатора (ведучого аукціону), посадових осіб продавця, а також покупців, щодо **усунення від участі в аукціонних торгах суб'єктів господарювання, готових запропонувати найвищу ціну** за деревину, з метою розподілу лотів та придбання деревини за початковими (стартовими) цінами.⁷²

2.2.6.4. Внески учасників та інші платежі

1. *Гарантійний внесок* учасника (покупця) – 5% від початкової вартості лота; перераховується на поточний рахунок біржі для участі в аукціоні; повертається біржею протягом 3-х банківських днів, якщо відповідний учасник не придбав лоту або перераховується біржею продавцю як оплата за товар, яка враховується під час проведення остаточних розрахунків між учасниками, відповідно до умов укладеного між ними договору купівлі-продажу за результатами аукціону.⁷³ Строк та умови перерахування продавцю суми гарантійного внеску, зокрема, у випадках відмови від укладення покупцем договору купівлі-продажу, Положенням не визначені.

2. *Комісійний збір* для відшкодування організатору аукціону (біржі) витрат, пов'язаних з його організацією та проведенням – справляється на користь біржі у розмірі, визначеному відповідним договором, з покупців, які підписали аукціонне свідоцтво (тобто, з продавців-переможців).⁷⁴ Причому, порядок визначення розміру комісійного збору Положенням не визначений.

1. *Пайові внески* – для засновників.

2. *Вступні та періодичні внески* для всіх членів біржі. Вступний внесок члена біржі має дорівнювати вартості «біржового місця», що визначається виходячи з попиту та пропозиції на «біржове місце».⁷⁵

2. Плата за *послуги*, що надаються біржею.

3. Плата за *реєстрацію* угод на біржі.

4. *Винагорода* члена товарної біржі за здійснення біржових операцій.⁷⁶

5. *Інші грошові збори*.⁷⁷

⁷¹ Рішення адміністративної колегії Кіровоградського обласного територіального відділення Антимонопольного комітету України від 05.07.2016 № 10-р/к у справі № 11-СДР/04-15.

⁷² В практиці органів Антимонопольного комітету України описані дії кваліфікуються як антиконкурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання відповідно до п. 4 ч. 2 ст. 6 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

⁷³ П. 2.14 і 2.15 гл. 2 та гл. 4 Положення.

⁷⁴ П. 3.3. Положення.

⁷⁵ Ст. 8 Закону України «Про товарну біржу».

⁷⁶ Ст. 9 Закону України «Про товарну біржу».

⁷⁷ Ст. 3 Закону України «Про товарну біржу».

Коментарі щодо можливих наслідків для конкуренції

Як убачається, існують суттєві розбіжності щодо видів (назв) платежів, передбачених Положенням та законодавством про біржову торгівлю. При цьому, і Положення, і законодавство про біржову торгівлю не визначають вичерпного переліку видів платежів, строків і умов їх перерахування (повернення), а також порядку визначення їх розміру.

Отже, вказані недоліки регулювання, враховуючи, що суб'єкти господарювання, які бажають придбати деревину, позбавлені можливості впливати на вибір біржі, на базі якої проводиться аукціон, створюють передумови для стягнення з учасників аукціону (покупців) платежів, що не передбачені Положенням (членських внесків тощо), та/або в завищеному розмірі⁷⁸.

Вибірковість у застосуванні платежів, не передбачених Положенням, та/або суттєве завищення їх розмірів, може стати **перешкодою для малих або середніх підприємств придбавати деревину на аукціоні, що може призвести до обмеження конкуренції на ринках, пов'язаних з деревопереробкою.**

Тобто, визначення товарних бірж організаторами аукціонів з продажу необробленої деревини створює умови для вчинення порушень конкурентного законодавства у вигляді антиконкурентних узгоджених дій (спотворення результатів аукціону) через суттєві відмінності між спеціальними умовами організації та проведення аукціонів з продажу необробленої деревини та правовими умовами діяльності товарних бірж, а також через існування процедурних можливостей для вчинення корупційних дій та зловживань з боку посадових осіб товарних бірж, підприємств Держлісагентства та Держлісагентства.

Отже, є доцільним забезпечити проведення аукціонів з використанням електронних торгових систем.

2.2.7. Формування лотів

Пропозиції з продажу необробленої деревини (кількість, якісні характеристики і мінімальна ціна) подаються продавцями на біржу в розрізі лотів. Таким чином, обсяг заявленої на купівлю деревини не може бути меншим ніж розмір одного лота. Лот – партія необробленої деревини в обсязі розміру транспортної партії **або** кратний їй, в розрізі сортиментів, сортів, геометричних розмірів відповідно до чинних стандартів, що пропонується для продажу на аукціоні.⁷⁹

Отже, продавцю надається право на власний розсуд визначати розмір одиниці купівлі-продажу під час аукціону, а саме: кратність розміру транспортної партії⁸⁰, що пропонується для продажу.

Відсутність правил визначення лотів створює умови для вчинення антиконкурентних змов щодо виставлення на аукціон лише крупних лотів за участю посадових осіб продавців та великих компаній (покупців). Внаслідок цього малі та середні підприємці, що є конкурентами таких покупців, позбавляються можливості придбавати деревину на аукціоні,

⁷⁸ З практики відомі випадки неповернення гарантійного внеску учаснику у разі не придбання ним лота щодо якого подавалась заява про купівлю, а також не перерахування гарантійного внеску продавцю як оплати за товар.

⁷⁹ Абз. 9 п. 1.6, п. 2.5 і 2.10 Положення.

⁸⁰ 20-22 тони/18-20 м³

що може призвести до обмеження конкуренції на ринку деревини необробленої.⁸¹

2.2.8. укладення договору купівлі-продажу

Усі права та обов'язки покупця і продавця та порядок проведення розрахунків за угодою, укладеною на аукціоні, обумовлюються у підписаному ними договорі купівлі-продажу.⁸²

Причому, поняття «угоди, укладеної на аукціоні» в Положенні відсутнє. Відповідно до ст. 15 Закону України «Про товарну біржу» біржовою операцією визнається угода, що відповідає сукупності зазначених таких умов: а) якщо вона являє собою купівлю-продаж товарів, допущених до обігу на товарній біржі; б) якщо її учасниками є члени біржі; в) якщо вона подана до реєстрації та зареєстрована на біржі не пізніше наступного за здійсненням угоди дня; угода вважається укладеною з моменту її реєстрації на біржі».

Умови поставки (франко склад покупця) та строки поставки вказуються в повідомленні, що оприлюднюється біржею для інформування покупців про умови проведення аукціону. Причому, Положення не передбачає необхідності зазначення у пропозиції продавця (повідомленні біржі) умов розрахунків за придбану деревину, строків відбору деревини зі складу продавця та відповідальності за порушення цього строку. Положення також не визначає умов перерахування продавцю суми гарантійного внеску у випадках відмови покупця від укладення договору купівлі-продажу.

Відсутність зазначених вимог у Положенні створює умови для вчинення окремими учасниками (покупцями) антиконкурентних узгоджених дій (картельних змов), які стосуються спотворення результатів аукціону, за корупційною змовою з посадовими особами продавців, з метою збільшення обсягів реалізації необробленої деревини по прямих договорах за заниженими цінами⁸³, шляхом пропонування під час проведення аукціону суттєво завищених цін без наміру укладення договору купівлі-продажу за результатами аукціону та/або виконання такого договору.

⁸¹ П. 4 і 5 ч. 2 ст. 6 «Антиконкурентні узгоджені дії суб'єктів господарювання» Закону України «Про захист економічної конкуренції».

⁸² Гл. 4 Положення.

⁸³ Див. п. 2.2.4 цього експертного висновку.

IV. ПРОПОЗИЦІЇ ЩОДО УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Мета заходу	Пов'язані пункти
1. Забезпечення розвитку конкуренції на ринку деревини необробленої шляхом усунення бар'єрів вступу на цей ринок суб'єктам господарювання приватного сектору економіки	
<p>1.1. Внесення змін до Лісового кодексу України, які забезпечуватимуть суб'єктам господарювання приватного сектору економіки можливість отримання лісів державної та комунальній власності в (1) короткострокове⁸⁴ тимчасове користування для заготівлі деревини та/або (2) довгострокове⁸⁵ тимчасове користування, з наданням їм окремих прав та покладенням на них окремих обов'язків, визначених для постійних користувачів, зокрема, щодо виключного права на заготівлю деревини та обов'язків щодо відновлення лісів⁸⁶. Для запобігання монополізації ринку необробленої деревини суб'єктами господарювання, які отримуватимуть ліси в довгострокове тимчасове користування, необхідно встановити відповідні антимонопольні обмеження, зокрема, шляхом визначення граничної максимальної площі лісових ділянок, що можуть перебувати у власності або користуванні одного суб'єкта господарювання, з урахуванням відносин контролю⁸⁷.</p>	1.6.1
<p>1.2. Внесення змін до Лісового кодексу України, які передбачатимуть передачу повноважень щодо видачі спеціального дозволу на заготівлю деревини (лісорубного квитка) в порядку рубок головного користування та проведення інших рубок від Держлісагентства/власників лісів/постійних лісокористувачів до Державної екологічної інспекції України⁸⁸.</p> <p>Визначення доцільності внесення змін до законодавства з таких питань:</p> <ul style="list-style-type: none"> - наділення Державної екологічної інспекції України виключними повноваженнями щодо надання усіх державних послуг і здійснення контрольно-наглядових заходів у сфері лісового господарства на всіх етапах ведення лісового господарства (відтворення і заготівлі) усіма лісокористувачами і власниками лісів; - передача до сфери управління Держлісагентства усіх державних лісогосподарських підприємств (постійних лісокористувачів), які здійснюють виключно ведення лісового господарства (відтворення і заготівлю), без права деревообробки; - позбавлення Держлісагентства повноважень щодо здійснення 	1.6.1

⁸⁴ Терміном до одного року.

⁸⁵ Терміном до п'ятдесяти років.

⁸⁶ Ст. 19 Лісового кодексу України.

⁸⁷ Абз. 4 і 6 ст. 1, ст. 12 Закону України «Про захист економічної конкуренції».

⁸⁸ Державна екологічна інспекція України (Держекоінспекція) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через Міністра екології та природних ресурсів і який реалізує державну політику із здійснення державного нагляду (контролю) у сфері охорони навколишнього природного середовища, раціонального використання, відтворення і охорони природних ресурсів (відповідно до п. 1 Положення про Державну екологічну інспекцію України, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 19 квітня 2017 р. № 275).

<p>нормативно-правового регулювання питань, пов'язаних із забезпеченням формування та реалізації державної політики у сфері лісового господарства (відповідні повноваження мають реалізовуватись Міністерством аграрної політики та продовольства України);</p> <p>- ліквідація обласних управлінь лісового та мисливського господарства.</p>	
<p>1.3. Проведення реструктуризації підприємств Держлісагентства з метою відокремлення деревообробної діяльності (проведення лісопилно-деревообробних робіт) від діяльності із заготівлі деревини (проведення лісозаготівельних робіт), зокрема, шляхом створення деревообробних державних підприємств на базі майна (активів) виробничих деревообробних підрозділів підприємств Держлісагентства, з віднесенням таких новостворених деревообробних підприємств до сфери управління Міністерства економічного розвитку і торгівлі України.</p>	1.6.2
<p>1.4. Проведення приватизації/продаж майна деревообробних державних підприємств (після закінчення процесу реструктуризації підприємств Держлісагентства відповідно до умов п. 1.3 пропозицій)</p>	1.6.2
<p>1.5. Визначення найбільш оптимальних правових засобів щодо забезпечення можливості набуття у приватну власність земель лісогосподарського призначення державної власності для ведення лісового господарства (приватизація спеціалізованих державних лісогосподарських підприємств; купівля земель; безоплатне набуття у власність за умови взяття на себе певних спеціальних зобов'язань (обтяжень), пов'язаних з охороною, захистом, використанням та відтворенням лісів тощо).</p>	1.6.1 1.5
<p>2. Забезпечення розвитку конкуренції на ринку деревини необробленої шляхом створення умов для посилення конкуренції між підприємствами Держлісагентства</p>	
<p>2.1. Внесення змін до Критеріїв, відповідно до яких утворення наглядової ради є обов'язковим на державних унітарних підприємствах та в господарських товариствах, у статутному капіталі яких більше 50 відсотків акцій (часток) належать державі, затверджених постановою Кабінету Міністрів України від 10.03.2017 № 142, щодо встановлення певного порогу (35%)⁸⁹ сукупної ринкової частки державних унітарних підприємств, які належать до сфери управління одного уповноваженого органу управління, в разі досягнення або перевищення якого, на таких підприємствах обов'язково утворюється наглядова рада.</p>	п. 1.2.1.2
<p>2.2. Реструктуризація підприємств Держлісагентства шляхом створення Кабінетом Міністрів України восьми-десяти державних лісогосподарських об'єднань на засадах ефективної конкуренції на ринку необробленої деревини, зокрема, шляхом обмеження впливу Держлісагентства на призначення керівників органів управління об'єднань, а також підприємств, що входять до їх складу.</p>	п. 1.2.1.2 п.1.3

⁸⁹ З урахуванням положень ч. 2 ст. 12 «Монопольне (домінуюче) становище суб'єкта господарювання» Закону України «Про захист економічної конкуренції»

3. Забезпечення рівних можливостей доступу суб'єктів господарювання до закупівлі деревної сировини

Відповідні заходи можуть передбачати затвердження правил реалізації необробленої деревини підприємствами Держлісагентства (на заміну чинного Положення про проведення аукціонів), а також розробку і прийняття Закону України «Про внутрішній ринок деревини», з урахуванням, зокрема, таких вимог:

3.1. Забезпечення можливості безперешкодного доступу до закупівлі необробленої деревини на аукціонах усім суб'єктам господарювання незалежно від їх галузевої приналежності.	2.2.1 1.4 2.2.6.2 2.2.7
3.2. Відсутність будь-яких переваг для деревообробних державних підприємств щодо можливості доступу до деревної сировини.	2.2.2 1.6.2
3.3. Встановлення обмежень щодо обсягів необробленої деревини, яка може використовуватися підприємствами Держлісагентства для розвитку матеріально-технічної бази або реалізовуватися ними на соціально-економічні потреби.	2.2.3
3.4. Реалізація усіх залишків деревини, заготовленої підприємствами Держлісагентства, через аукціони. Заборона підприємствам Держлісагентства передавати необроблену деревину будь-яким особам на умовах договорів про спільну діяльність, договорів комісії, давальницької переробки, інших договорів, що не передбачають передачу права власності на таку деревину, окрім випадків погодження таких договорів Держлісагентством в установленому порядку. ⁹⁰	2.2.4
3.5. Врахування досвіду іноземних країн щодо регулювання відносин між продавцями і покупцями на ринку необробленої деревини.	

Члени Експертної Ради
ГО «Фонд розвитку конкурентоспроможності»

С. Я. ЦІВКАЧ

О. І. МЕЛЬНИЧЕНКО

⁹⁰П. 20 ч. 1 ст. 6 Закону України «Про управління об'єктами державної власності» передбачені повноваження уповноважених органів управління (тобто, зокрема Держлісагентства) погоджувати підприємствам, що належать до сфери їх управління, договори про спільну діяльність, договори комісії, доручення та управління майном, зміни до них та контролювати виконання умов цих договорів.